

Szikszainé Bujdosó Zsuzsanna

Lovak megkötése és rögzítése

 NSZFI
NEMZETI SZAKKÉPZÉSI
ÉS FELNŐTTKÉPZÉSI INTÉZET

A követelménymodul megnevezése:

Gondozási feladatok

A követelménymodul száma: 1688-06 A tartalomazonosító száma és célcsoportja: SzT-005-30

LOVAK MEGKÖTÉSE ÉS RÖGZÍTÉSE

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Minden napos eset, amikor a gondozó, lótartó, tulajdonos megszokásból, szinte "rutinszerűen" végzi feladatát, s közben elfelejtkezik néhány igen fontos szabályról, ami a biztonságos munkavégzést, a balesetmentes szabadidő eltöltést teszi lehetővé. Hányszor lehet hallani, hogy buta a ló, mert rálépett a mellette tartózkodó személy lábára, vagy éppen odébb lökte azt miközben ápolni, vagy szerszámozni kezdtek volna. Ezekben, az esetekben a megoldást általában a ló nem éppen szakszerű és durva fegyelmezése követte. Vajon igazuk volt, vagy máshol kell keresni a kérdésre a választ?

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

A LEKÖTÉS, RÖGZÍTÉS LEHETŐSÉGEI

1. Csikónevelés során

Az ellés után néhány napig a csikó érdekében mentesítsük a kancát a munkavégzés alól majd fokozatosan megkezdhetjük a munkát nyereg alatt vagy fogatban egyaránt. Sajnos a régi, ideális helyzet, amikor a csikó a határban szabadon rohangálva követte anyját, elsősorban a meg növekedett járműforgalom miatt, egyre kevésbé megvalósítható. Így az ideális és a lehetséges között egyre több kompromisszumra kényszerülünk. Az egyik ilyen, hogy a csikót a veszélyek miatt meg kell kötni. A KRESZ rendelkezése szerint a csikót a szembejövő forgalom elől védett, jobb oldalra kell kötni. A kancát fel kell szerszámozni, és a csikó kötőfékszárát a hámtő csatjához megkötni. Hátas használatú kancák esetén a ló nyakára kötelet kell rögzíteni, és ehhez kell rövidre kötni a csikó kötőfékszárát. A lépésben mozgó kancát követi a csikó, de többször ágaskodik, tiltakozik. Néhány hét elteltével a csikó tudomásul veszi ezt, és a leválasztásig laza száron követi az anyját.

Az istállózott csikó részére is lehetőséget kell adni tápláló–anyag igényének kielégítésére. A csikó abrakolása a tartásmódtól függően két éle képen valósítható meg. Az abrakoló elhelyezhető csikónként egyedileg a boxban, vagy – állásos istállóban– az istálló egy védett sarkában csikóóvodát kell létesíteni. Ha az abrakoló a boxon belül van, a kancát feltétlenül kössük le. A megkötéshez láncot soha, mindig kötelet, gurtnit vagy szíjat használjunk, amelyet a csikó belegabalyodása ellen húzzunk keresztül az ún. csikófán. Ez nem más mint egy 60–70cm hosszú, legömbölyített végű, keményfából készült lapos lécs, amelynek két végébe a kötőfékszár részére egy–egy lyukat fúrnak. A csikófán áthúzott kötőfékszárát a jászolhoz fagolyóval rögzítjük.

A fias kancát célszerű önmaga és csikója érdekében is boxos rendszerű istállóban elhelyezni, hiszen a megkötés nélküli állapotban a legkisebb a sérülés lehetősége. Jó módszer, ha a kanca és a csikó fején rajta hagyjuk a kötőféket. Kitrágyázás, almozás és abrakolás idején karabineres kötőfékszár segítségével kössük meg őket, ápolás idején hasonlóképpen. A szopós csikót ekkor éri az első sokkhatás. Ágaskodik, tiltakozik, feszíti a kötőfékszárát, ösztönösen igyekszik szabaddá tenni magát. Ekkor a gondozó legyen türelmes, csendes, és figyelje, hogy a csikó hogyan fárad el. Simogassa meg a csikó fejét, nyakát, néhány szem cukorral nyugtassa meg a felhevült állatot. Többszöri megkötés után először a csikó elülső, majd a hátulsó lábait emelje fel. Így szoktassuk hozzá a későbbi pataápoláshoz majd a patkoláshoz. A lekötött kanca napi ápolását kövesse a csikó ápolása is.

A csoportos szabadtartás esetén (választás után a kiképzés megkezdéséig) mások a csikónevelés feladatai. Általában futóistállóban helyezük el a csikókat, melynek fontos kelléke a vályú fölött elhelyezett kikötőkarika. A szabad tartásban mindkét abrakolás idejére jászolhoz kell kötni az állományt. Ez régi módszer, de igen előnyös. A lekötés teszi lehetővé, hogy minden csikó a saját abrakadagját egye meg. A lekötés idején végezzük el az ápolást, szükség esetén pedig az állatorvosi teendőket is. Türellem és idő kérdése, de fontos, hogy lekötéskor rendszeresen szedjük fel a csikó lábait. A módszerrel a 4–6 hetenkénti pataápolást a csikó már ellenszegülés nélkül elviseli. A leírt feladatok elmulasztásával a hároméves kort elért csikó komoly baleset és veszélyforrást jelenthet a loápoló számára.

2. A lovak elhelyezése

A tenyészmének elhelyezésekor nyugalma megóvása céljából lehetőleg külön épületben, de legalábbis elkülönített, átjáró forgalomtól nem zavart istálló részben kell elhelyezni. A méneket el lehet helyezni boksz-ban, illetve állásban is. Mind a boksz falában, mind az állásban a falba szereljük megkötő-karikát, a ló feje magasságában. Boxos tartásnál egy másik karikát a zaboló csésze felé szereljük. A méneket általában csak az ápolás idejére kötjük meg, esetleg a kezelések elvégzésének idejére. A magasabb karika szükség esetén a lefekvés, hempergőzés ellen szolgál. Állásos istállóban, az állásban a zaboló csésze mellett két oldalon, vagy az etetővályúhoz két oldalon két karikát helyezünk el, a biztonságos rögzítéshez. A mént a karikához fagolyóval ellátott szíjjal vagy kötéllal rögzítjük. A fagolyó súlyánál fogva a kötelet mindig feszesen tartja, így tudjuk megakadályozni, hogy a ló mozgólódás közben bele ne lépjen a lógó kötélibe vagy ne tekerje a nyakára a rögzítésre szolgáló kötelet.

A ménesi kancákat ún. ménesi vagy futóistállóban vagy egyedi boxok-ban helyezük el. A boxok kialakítása során hasonlóan járunk el, mint a mének esetében, azaz a falba mindenképpen szerelünk két kikötő karikát. A csoportos elhelyezés esetén a hosszanti falak mentén az etető-, a rövid falak mentén az itatóvályúkat helyezük el. Az etetőjászol felett 50 cm magasan, egymástól 100–110cm távolságra a falba építsünk be megkötő karikákat, amelyekhez a kancákat minden etetés során meg tudjuk kötni. A megkötéshez kötőféket és kötőfékszárát használhatunk. A kötőfékszár készülhet láncból, szíjból vagy kötélből. Olyan hosszú legyen, hogy a kanca kényelmesen tudjon enni, és ha csikós kancákat tartunk ily módon, akkor a szopócsikó ne tudjon belegabalyodni.

Az igáslovak elhelyezése általában állásos istállóban történik, ahol minden állásban külön-külön vagy folytonosan etetőjászol található. A jászol felső peremén található a "süvegfa", amelyhez a megkötő karikákat rögzíteni kell. A lovak megkötésére ne láncot, hanem kötelet használjunk, amely fagolyóban végződjék. A lovakat egymástól a jászolhoz és a az állás végén levő dúckarókhoz rögzített lengő választórúd választja el. Ezt oly módon kell rögzíteni, hogy szükség esetén gyorsan, könnyen lekapcsolható legyen, de magától ne kapcsolódjon ki.

A sport-és hátslovakat a tenyészméneknél, ill. tenyészkancaéknál használatos boxokban helyezük el. Az abrak etetésére szolgáló zaboló-csésze mellett kétoldalt a falba szerelt kikötőkarika van, s célszerű még egyet középen is, kb. 2m magasan a kólíka, a felhevülés stb. esetén a hempergődzés, evés megakadályozására rendszeresíteni. Ilyenkor a lovat csak időszakosan kötjük meg, ehhez kötőféket és vezetőszárát használunk.

3. Egyéb lehetőségek

A lovakat lekötjük a mindennapi ápolás során. Célszerű kialakítani az ápolás elvégzésére egy kellően széles, csúszásmentes helyet, ahol mindkét oldali rögzítésre lehetőség van. Így a ló nem tud ellépni a gondozó elől, az ápolás és szerszámozás biztonságosan végrehajtható. Megoldás lehet, hogy ennél a helynél biztosítjuk a hideg-meleg vizet, esetleg a szoláriumot, amely a mindennapos ápolást könnyítheti meg számunkra.

A lovak patkolásához egy külön helységet alakítunk ki (patkolda), ahol szintén rögzítjük az állatot a munkavégzés biztonságos végrehajtásához. Ebben az esetben általában gyorsan oldható biztonsági kötést alkalmazunk, annak érdekében, ha a ló hevesen ellenszegül elengedhető legyen még mielőtt önmagában, vagy másokban kárt tenne. Ennek megakadályozására használjuk az ún. nevezett kalodát, amelyet nem csak a patkolás, hanem az állatorvosi kezelések, ultrahangozás vagy termékenyítés során is jó hasznát vesszük. A kalodában általában nem kötjük le az állatot, de vannak olyan megoldások, amikor erre is van lehetőség.

A teljesítmény vizsgálatok végzéséhez használjuk a futópadot, amelyen szintén kétoldali lekötéssel rögzítjük az állatot kötőfék és kötőfékszár segítségével.

A lovak szállításakor szintén a kétoldali megkötést alkalmazzuk. A szállító járművön megtalálható a lekötéshez szükséges eszköz. Általában ez egy védőburokkal ellátott lánc, amelynek a végén gyorsan oldható karabiner található, ha esetleg baleset történik, vagy a ló valamiért nem megfelelően viselkedik a lószállítóban, azonnal elengedhető legyen, elkerülve a nagyobb károsodás veszélyét.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. Gyakorlati helyén keresse meg a különböző megkötési lehetőségeket a tartási módoknak megfelelően, majd készítsen képeket és ragassza fel azokat a kijelölt helyre!

2. Az elkészített képek alapján alkosson véleményt a megkötés, rögzítés szakszerűségéről. Amennyiben úgy gondolja, hogy a gyakorlatban alkalmazott módszerek nem megfelelőek, tegyen javaslatot a kijavításra! Véleményét, javaslatait a kijelölt helyre írja le!

A large rectangular box with a yellow border containing horizontal lines for writing.

3. Járjon utána, kérdezősködjön, gyűjtsön anyagot arra vonatkozólag, hogyan oldották meg régen a ló szállítását, és ehhez milyen megkötési módokat alkalmaztak! Tapasztalatait, észrevételeit a kijelölt helyre írja le!

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1.feladat

Sorolja fel a ló megkötéséhez használatos anyagokat!

-
-
-
-
-

2. feladat

Sorolja fel, mikor kötjük meg, illetve rögzítjük az állatokat!

-
-
-
-
-
-

3.feladat

Indokolja meg, miért jobb megoldás a kétoldali rögzítés ápoláskor, szerszámozáskor!

MUNKANYELVI

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Használt eszközök:

- kötőfék, amely készülhet gurtniból, kötélből, bőrből
- kötőfékszár: kötél, szíj, gurtni, esetenként lánc
- csikófa, fagolyó
- megkötőkarika, amely a falba vagy jászolhoz szerelt

2. feladat

- csikónevelésnél: etetéskor, ápoláskor, kezeléseknél, patkolás során
- mének elhelyezése: ápolás, esetleges kólika vagy etetés megvonás esetén
- kancák elhelyezése: ménesi kancák abrakolása, ápolása, állatorvosi kezelések

Boxos tartásnál ápolás, esetleg hempergőzés megakadályozás, evés megakadályozására

- sportlovak, hátslovak: ápolás, szerszámozás, kezelések elvégzése
- patkolás, teljesítményvizsgálat, szállítás

3. feladat

Kétoldali megkötésnél a ló oldalirányú mozgása korlátozott, az idegességéből adódható baleseti helyzet nehezebben alakulhat ki. Könnyebben és biztonságosabban tudja a gondozó az ápolási és szerszámozási feladatokat végrehajtani.

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

A Bodó Imre – Hecker Walter: Lótenyésztők kézikönyve, Mezőgazda kiadó, 1992

Dr. Horn Artúr: Állattenyésztés II- Dr. Ócsag Imre – Dr. Fehér Dezső: Lótenyésztés, Mezőgazdasági Kiadó, 1976.

A(z) 1688-06 modul 005-ös szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
31 621 04 0000 00 00	Lótartó és -tenyésztő
31 621 04 0100 31 01	Lóápoló és gondozó
52 812 02 0000 00 00	Lovastúra-vezető

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:
23 óra

MUNKANYAG

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató